



Sygn. akt III CSK 53/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 stycznia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Górski (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

Protokolant Bożena Kowalska

w sprawie z powództwa S. J.
przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.
o ochronę dóbr osobistych,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 13 stycznia 2017 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 17 września 2015 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Powód S. J. w pozwie skierowanym przeciwko stronie pozwanej Bankowi (...) S.A. w W. domagał się zobowiązania strony pozwanej do złożenia oświadczenia o przeproszeniu go za nieuprawnione udostępnienie Komornikowi Sądowemu przy Sądzie Rejonowym w K. w piśmie z dnia 9 stycznia 2014 r., informacji stanowiących tajemnicę bankową, co doprowadziło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci prawa do prywatności jego danych osobowych oraz interesów

ekonomicznych chronionych tajemnicą bankową. Ponadto żądał zasądzenia od strony pozwanej kwoty 5 000 zł na wskazany przez niego cel społeczny.

Wyrokiem z dnia 17 września 2015 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz strony pozwanej koszty procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w ramach następującego stanu faktycznego.

Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w K. M. D. prowadziła postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikowi J. S. z wniosku wierzyciela Banku (...) S.A. w W. We wniosku egzekucyjnym z dnia 4 grudnia 2013 r. wierzyciel domagał się egzekucji z całego majątku dłużnika, w tym z rachunków bankowych, praw majątkowych i wierzytelności. Pismem z dnia 9 grudnia 2013 r. Komornik Sądowy wezwał wierzyciela do uiszczenia opłat i zaliczek na pokrycie wydatków, w tym na poszukiwanie majątku dłużnika w trybie art. 797¹ k.p.c. W dniu 16 grudnia 2013 r. wierzyciel uiszczył żadaną kwotę i Komornik rozpoczął czynności związane z poszukiwaniem majątku dłużnika.

W dniu 16 grudnia 2013 r. Komornik Sądowy dokonał zajęcia rachunku bankowego dłużnika w pozwanym Banku (Oddział w K.). Następnie pismem z dnia 30 grudnia 2013 r., wezwał stronę pozwaną do złożenia wykazu wszystkich operacji na rachunku bankowym dłużnika za miesiąc grudzień 2013 r. W odpowiedzi strona pozwana udostępniła Komornikowi informacje o posiadanych przez dłużnika rachunkach oraz załączyła historię operacji bankowych na dwóch rachunkach bankowych za miesiąc grudzień 2013 r., w tym dane odnoszące się do operacji finansowych oraz dane osobowe powoda tj. w zakresie dokonanego przez niego przelewu na rachunek bankowy dłużnika, stanowiącego zapłatę za wykonane na rzecz powoda przez J. S. usługi.

Pismem z dnia 15 stycznia 2014 r. Komornik Sądowy zawiadomił powoda o zajęciu wierzytelności przysługującej dłużnikowi - J. S. w stosunku do powoda oraz zobowiązał go do złożenia oświadczenia na piśmie, czy i w jakiej wysokości przysługuje dłużnikowi względem powoda zajęta wierzytelność, czy też powód odmawia jej wydania, i z jakiej przyczyny, a także do wskazania, czy inne osoby roszczą sobie prawa do tej wierzytelności. Kolejnym pismem z dnia 21 marca 2014

r. Komornik ponaglił powoda, wzywając go do wykonania w terminie jednego tygodnia obowiązków określonych w poprzednim piśmie pod rygorem grzywny w kwocie do 2 000 zł.

W rozważaniach prawnych Sąd pierwszej instancji wyjaśnił, że w świetle art. 104 ust. 1 prawa bankowego, zawarte w informacjach przesłanych Komornikowi Sądowemu przez pozwany Bank dane powoda były objęte tajemnicą bankową, jednakże nie ponosi odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych powoda, gdyż jego zachowanie nie było bezprawne, jak tego wymaga przepis art. 24 § 1 k.c. Działanie pozwanego Banku miało oparcie w przepisach prawa, a to w art. 2 ust. 5 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji, art. 761 § 1 k.p.c. oraz art. 105 ust. 1 pkt 2, lit. 1 prawa bankowego. Wierzyciel Banku (...) S.A. uiszczając w wykonaniu wezwania Komornika zaliczkę na poczet poszukiwania majątku w trybie art. 797¹ k.p.c., zlecił sądowemu organowi egzekucyjnemu wykonanie tego rodzaju czynności. W związku z tym zwrócenie się przez Komornika do strony pozwanej o złożenie wykazu wszystkich operacji na rachunku bankowym dłużnika – J. S. za miesiąc grudzień 2013 r., stanowiło czynność niezbędną do wykonania wynikających z tego przepisu obowiązków Komornika, a w konsekwencji niezbędną do prawidłowego prowadzenia przez niego postępowania egzekucyjnego. Uzyskanie przez Komornika Sądowego tych informacji, umożliwiło mu ustalenie wierzytelności przysługujących dłużnikowi, w tym w stosunku do powoda.

Apelacja powoda została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego, który w pisemnych motywach podzielił stanowisko Sądu Okręgowego tak w zakresie podstawy faktycznej, jak i prawnej rozstrzygnięcia.

W skardze kasacyjnej powód zaskarżył wyrok Sądu drugiej instancji w części oddalającej apelację od wyroku Sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo co do roszczenia niemajątkowego.

Zarzucił naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. 1 ustawy - Prawo bankowe, przez przyjęcie, że w okolicznościach niniejszej sprawy pozwany był obowiązany do udzielenia komornikowi informacji stanowiącej wykaz przepływów pieniężnych na rachunku bankowym dłużnika,

zawierającej dane osób trzecich, z którymi dłużnik realizuje przepływy finansowe, w tym dane powoda.

We wnioskach skargi domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności zwrócić uwagę należy, iż powołany przez powoda w zarzucie kasacyjnym przepis prawa materialnego uległ w toku postępowania kasacyjnego zmianie, jednakże dla rozpoznania niniejszej sprawy miarodajna jest jego treść obowiązująca w czasie, kiedy miały miejsce działania strony pozwanej, z których powód wywodzi roszczenie o ochronę dóbr osobistych.

W kontekście zarzutu skargi kasacyjnej oraz jego uzasadnienia, rozstrzygnięcia wymaga zagadnienie natury ogólnej, czy bank ma co do zasady prawny obowiązek udzielenia komornikowi sądowemu na jego wezwanie w związku z prowadzonym postępowaniem egzekucyjnym informacji stanowiących tajemnicę bankową, a dotyczących osób trzecich, nieuczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym, a w razie odpowiedzi pozytywnej, wyłania się kwestia szczegółowa związana z oceną na gruncie stanu faktycznego konkretnej sprawy zakresu informacji niezbędnych do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, do udzielenia których zobowiązany jest bank na podstawie przepisu art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (Dz. U. 2016 r., poz.1988, ze zm. dalej u.p.b.), a w konsekwencji, czy bank jest uprawniony do kontroli żądania komornika udzielenia informacji w zakresie ich niezbędności do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

Zgodnie z art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. 1 u.p.b. (w wersji obowiązującej w czasie udzielania Komornikowi przez pozwaną informacji dotyczących powoda), bank zobowiązany był na żądanie komornika sądowego do udzielania informacji stanowiących tajemnicę bankową, w zakresie niezbędnym do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, postępowania zabezpieczającego oraz wykonania innych czynności wynikających z jego ustawowych zadań. Według art. 104 ust. 1 u.p.b. tajemnica bankowa obejmuje wszystkie informacje dotyczące

czynności bankowej, uzyskane w czasie negocjacji, w trakcie zawierania i realizacji umowy, na podstawie której bank tę czynność wykonuje.

Trafnie Sądy obu instancji uznały, że informacje dotyczące kontrahentów posiadacza rachunku bankowego, dokonujących z nim rozliczeń przez wpłaty na ten rachunek są objęte tajemnicą bankową, bowiem dotyczą danych uzyskanych w trakcie realizacji umowy rachunku bankowego.

Przepis art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. f u.p.b. ze względu na dość ogólne i niejednoznaczne brzmienie wymaga wykładni poprzez odwołanie się do innych przepisów regulujących problematykę informacji, do udzielania których obowiązane są banki na żądanie komornika sądowego w związku z prowadzonym postępowaniem egzekucyjnym. Wątpliwości w tej materii nie rozwiewa art. 761 § 1 k.p.c., który stanowi ogólnie o informacjach niezbędnych do prowadzenia egzekucji. Natomiast istotnie pomocne w tym względzie są normy zawarte w art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. 2016 r., poz. 1138, ze zm., dalej u.k.s.e.), który nakłada m.in. na banki obowiązek udzielenia na piśmie na żądanie komornika informacji niezbędnych do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, wykonania postanowienia o zabezpieczeniu i innych czynności wchodzących w zakres jego ustawowych zadań, w szczególności dotyczących stanu majątkowego dłużnika oraz umożliwiających identyfikację składników jego majątku. W takiej wersji przepis ten obowiązywał również w czasie, kiedy pozwany Banki na żądanie Komornika Sądowego przesłał mu informacje dotyczące powoda. Dla prawidłowej interpretacji ma też znaczenie obowiązujący wówczas przepis art. 797¹ k.p.c., uprawniający komornika w razie stosownego zlecenia przez wierzyciela, do poszukiwania majątku dłużnika.

Zestawienie przepisów regulujących tajemnicę bankową z przepisami mającymi na celu zapewnienie sprawnego i zarazem efektywnego postępowania egzekucyjnego wymaga znalezienia właściwej proporcji pomiędzy ochroną wynikających z tajemnicy bankowej interesów niemajątkowych i majątkowych osób nieuczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym oraz szybkim i skutecznym realizowaniem tytułów wykonawczych w drodze przymusowej egzekucji. Z jednej

strony bowiem wzgląd na dobra osobiste innych podmiotów nie może wykluczać sprawności postępowania egzekucyjnego, zaś z drugiej strony, czynności podejmowane w postępowaniu egzekucyjnym nie mogą bez potrzeby naruszać praw osób nieuczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym.

Mając na względzie oba powyższe aspekty, skonstatować trzeba, że na gruncie art. 105 ust. 1 pkt 2 lit. Ł u.p.b., co do zasady bank był obowiązany do udzielania na żądanie komornika sądowego - który z mocy art. 1 u.k.e.s. jest funkcjonariuszem publicznym - w związku z prowadzonym postępowaniem egzekucyjnym, informacji odnoszących się do kontrahentów posiadacza rachunku bankowego, który jest zarazem dłużnikiem egzekwowanym. W oparciu bowiem o te dane możliwe jest skierowanie egzekucji do wierzytelności przysługujących temu dłużnikowi w stosunku do innych podmiotów.

Potwierdzeniem takiej wykładni analizowanego przepisu jest jego obecne brzmienie nadane mu ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2015, poz. 1311), w którym ustawodawca wprost dookreślił zakres danych, których może żądać komornik sądowy, wskazując, iż chodzi o informacje w zakresie rachunków bankowych, pełnomocnictw do dysponowania rachunkami bankowymi, liczby tych rachunków lub pełnomocnictw, obrotów i stanów tych rachunków, z podaniem wpływów, obciążeń rachunków i ich tytułów oraz odpowiednio ich nadawców i odbiorców.

Przechodząc do drugiego zagadnienia podkreślić należy, iż zasadniczo bank nie jest uprawniony do badania, czy żądane przez komornika sądowego informacje są rzeczywiście niezbędne do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego, w szczególności, czy wierzyciel we wniosku egzekucyjnym wskazał taki sposób egzekucji, który wymaga informacji objętych tajemnicą bankową, względnie, czy inne żądane przez wierzyciela sposoby egzekucji wystarczają do jego zaspokojenia, a także, czy wierzyciel zlecił komornikowi poszukiwanie majątku dłużnika na podstawie art. 797¹ k.p.c. Brak jest przepisów, które zezwalałyby bankom na tego typu działania.

Niewątpliwym jest natomiast, że bank udziela komornikowi sądowemu informacji tylko w związku z prowadzonym przez niego postępowaniem egzekucyjnym. Komornik Sądowy ponosi bowiem własną odpowiedzialność w stosunku do podmiotów nieuczestniczących w postępowaniu egzekucyjnym, o ile pozyskanie informacji objętych tajemnicą bankową nastąpiło w wyniku naruszenia przez sądowy organ egzekucyjny przepisów prawa.

Niemniej jednak w okolicznościach konkretnej sprawy nie można wykluczyć obowiązku banku odmowy udzielenia informacji dotyczących osób trzecich, a stanowiących tajemnicę bankową. Będzie to miało miejsce, w sytuacji, gdy komornik sądowy dokonał zajęcia wierzytelności z rachunku bankowego dłużnika, na którym znajdują się wolne środki pieniężne w wysokości wystarczającej w pełni na pokrycie jego zobowiązań wskazanych w zawiadomieniu o zajęciu, a pomimo tego komornik sądowy zwraca się do banku o informacje dotyczące kontrahentów posiadacza tego rachunku bankowego. Wówczas bank nie powinien udzielać tego rodzaju informacji bez wezwania komornika o wykazanie ich niezbędności do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Inaczej rzecz ujmując, jedynie w przypadkach, gdy zachodzą uzasadnione wątpliwości, co do tego, czy żądane przez komornika sądowego informacje rzeczywiście są niezbędne do prawidłowego przeprowadzenia egzekucji, bank jest obowiązany do kontroli żądania sądowego organu egzekucyjnego. Wynika to z ustawowego obowiązku ochrony tajemnicy bankowej i profesjonalnego charakteru prowadzonej przez banki działalności, które w tej materii implikują odpowiednio wysoki poziom należytej staranności.

Według ustalonego stanu faktycznego, stanowiącego podstawę zaskarżonego wyroku, który wiąże Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), udzielone przez pozwany Bank na żądanie Komornika Sądowego informacje dotyczące powoda były niezbędne do prawidłowego przeprowadzenia egzekucji, bowiem ich uzyskanie, umożliwiło Komornikowi ustalenie wierzytelności przysługujących dłużnikowi, w tym w stosunku do powoda. Wcześniej dokonane przez sądowy organ egzekucyjny zajęcie rachunku bankowego dłużnika nie przyniosło wymiernych rezultatów, skoro postępowanie egzekucyjne było prowadzone do końca 2014 r.

W konsekwencji Sądy obu instancji trafnie uznały, iż zachowaniu strony pozwanej nie sposób przypisać cechy bezprawności, a zatem nie zostały zrealizowane wymagane przez przepis art. 24 § 1 k.c. przesłanki odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych.

Mając na względzie powyższe, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

jw

r.g.